

Princip-Rytteren.

Hvorfor lo man saa hjærteligt i Folkethinget, da Hr. Rytter hørte af Vrede med strittende Manke og lynende Øjne slog fast, at Rytter-Loven aldeles ikke skulde vedtages for hans Skyld, men udelukkende for Principets Skyld? Han modte dog med et fortreffeligt Argument: »Jeg behøver slet ingen Ting at bestille, naar jeg falder som Minister, jeg har min fulde Pension. Det eneste, jeg tjener ved at blive Byretspræsident i Stedet for Pensionist er 136 Kr. 32 Øre mere om Maaned. Tror I, at jeg vilde lave en hel ny Lov for at redde de Par Skillinger? Kan I da ikke se, at det her drejer sig om det ukrenkelige Princip, at Embederne maa staa aabne for Venstres Ministre.

Ja, det er nemt nok at forstaa! Hvis det endda havde drejet sig om store fede Ben, som dem d'Hrr. Kragh, Stensballe og Slebsager med større eller mindre Held stred for at bevare, eller om en Stilling, som den Hr. Neergaard havede med Glans i Store nordiske, ja saa kunde Hr. Rytter forstaa Modstandernes Ondskabsfuldhed. Men 136 Kr. om Maaned efter Ministertiden, at man kan nænne det. Ganske vist var Hr. Rytter klar over, at han ikke baade kunde være Justitsminister og Byretspræsident, og det stod ham ogsaa ganske klart, at Loven ikke tilod at holde en Dommer konstitueret mere end et Aar. Men skulde han da have sagt nej til at blive Justitsminister? Hvor kan nogen faa en saa forrykt Tanke. Hvem andre skulde da være det, har Venstre andre Jurister. Ja, der er jo den væmmelige Borgmester i Storehedinge, som staa paa Spring, men det kunde da aldrig falde Hr. Rytter ind at lade Venstre faa en saa tarvelig Justitsminister, naar Venstre kunde faa den eneste, der duer: *Svenning Rytter*. Naar han saa ofrede sig, skulde han saa som Tak se en anden blive Byretspræsident? Havde han ikke Ret til at vente, at Rigsdagen i en Haandevending vilde ordne den Sag, saa at han kunde sidde som Minister med den trygge Følelse, at om Faldet var aldrig saa nær, vilde han dog altid falde ned paa et blødt Dommersæde. Er det ikke let at se, at det her drejer sig om et Princip, og aldeles ikke om Hensynet til Personen.

Om saa rislede Latteren endda gennem Huset, da Hr. Rytter talte sig varm for *Principets* Skyld.

Det skyldtes maaske, at et latterligt Udvalg, en Samling Undermaalere i Sammenligning med Hr. Rytter havde givet deres Besyv med om et helt andet Princip. Hvem forstaa ikke Hr. Rytters Uvilje mod, at man overhovedet skulde nedlade sig til at spørge om *Retsplejeudvalgets* Mening. I dette

tarvelige Udvalg havde 13 mod 4 udtalt, at aarelang Konstitution af en Stedfortræder i et Dommerembede strider mod den *Beskyttelse, som Grundloven giver for Dommerembedernes Uafhængighed*. Bag denne Opfattelse stod juridiske Undermaalere som Højesteretspræsident *Gram*, Landsretspræsident *Friis*, Retspræsident *Kühl*, Rigsadvokat *Goll* etc. etc.

Maa det ikke staa alle klart,

at disse Mennesker kun handele af Trang til lav personlig Forfølgelse mod Hr. Rytter, medens han nævnede Principet. Som en drabelig *Princip-rytter*!

Og dog lo man. Alle lo og alle lær — undtagen de Venstre- og Højremænd, der af »principielle» Grunde lod Hr. Rytter faa sin Villie.

De skammer sig!

Rige og fattige. En Kapitalist beklager sig. Af Knud Korst.

En Mand, der betegner sig selv som Kapitalist, staa op og beken der: Jeg er led og ked af at tie til alle de Angreb, der rettes mod mig og den Klasse, jeg tilhører. Langsomt har Socialister og Arbejder undergravet vor Anseelse; ved deres paagaende Agitation har de bibragt Masser af Mennesker der Forestilling, at alt ond i Verden stammer fra Kapitaliserne, og de tror, at kan de blot faa os hæng paa Lygtepælen eller i hvert Fald tvunget os ind under deres Overopsyn, saa vil en ny og bedre Tid oprinde for Jordens Befolkning.

Ja, prøv I paa det, siger denne Kapitalist til sine Angribere, og se saa, hvad der kommer ud af det. Inden længe vil det gaa op for Jer at den Indsats, Kapitalistklassen gør i Samfundshusholdningen, er af uvurderlig Betydning ogsaa for de fattige; det vil vise sig, at selv om I uddelte vore Rigdomme til de fattige, vilde de dog i det lange Løb blive endnu fattigere, end de er i Dag; thi naar vi er blevet fjernst fra Erhvervslivet, hvem skulde da sætte Fart i det, hvorfra skulde Initiativet komme til ny Foretagender, og hvem skulde administrere Landbrugene, Industriene og Søfarten, naar vi ikke var? Og er store Kapitaler ikke nødvendige? Kan I arbejde uden dem? og hvem skaffer dem tilveje? De fattige spiser jo deres Indtægt op. Kapital kan kun tilvejebringes gennem os.

Nej, siger han, vor Rigdom skyldes ikke jeres Fattigdom, tværtimod, hvis vi ikke eksisterede, vilde I være endnu fattigere. Thi fra vor Energi, Intelligens og Initiativ strømme Rigdommene ikke alene ind til os selv, men ogsaa ud til Nationernes menige Millionbefolkninger. Hæng os, og I vil inden længe blive nødt til at importere Kapitalister fra Udlandet, hvis I ikke kan stampe dem op af Jorden i jeres eget Land. — Og selv om jeg — siger han — lever som Kapitalist, fører stor Husholdning, holder to Biler, mange Tjenestefolk etc. etc., saa føler jeg mig helt igennem berettiget dertil i Betragtning af de store Tjenester, jeg yder min Samtid. Ja, min store Indtægt er i og for sig tilstrækkelig Bevis paa den Pris, Samfundet sætter paa mig; ellers ydede man mig vel ikke denne kongelige Belønning.

Al den Harm og Forbandelse der fra Millioner og atter Millioner af fattige Mennesker Verden over strømmer mod Kapitalistklassen skulde herefter være fuldstændig uberegtiget. Alle de Lidelser, som Socialismens og Fagbevægelsens Pionerer og Martyrer har udstaaet, skulde med andre Ord være ganske omsonst, spildt paa at virkeliggøre et Fantasifoster, ødet paa at sætte et taabeligt Ønske op mod den triste Virkelighed.

Alt, hvad der hedder Udbytning og Udsugning, skulde efter disse Anskuelse være Øjenbedrag. Naar

den første Generation af Englands Industriarbejdere gik tilgrunde i Elendigheden, medens enorme Rigdomme hobe sig op hos Fabrikanten, Grundejere og Handlende, saa skulde de to Ting med andre Ord ikke have noget med hinanden at gøre.

Og i hvert Fald lærte Nationaløkonien os, at disse Tilstande trods alt var den højeste økonomiske Fornuft; man skulde bare forstaa det saadan, at naar Kapitalistens tilsyneladende plyndrede A, saa var det til saa meget større Fordel for B og C. I det fri kapitalistiske Samfund, hvor der ingen Indgreb i de økonomiske Forhold fandt Sted, vilde alle komme paa deres rette Plads og faa Belønning nøjagtig i Forhold til deres Indsats. Naar en Mand tjente 100,000 om Aaret, saa var det, fordi Samfundet i det fri Marked vurderede hans Tjenester til den Sum, og naar en Arbejder tjente 50 Kr. om Ugen, saa var det, fordi han kun ydede Arbejde til en saa ringe Værdi. Naar nogen bliver rige og andre fattige, saa er det derfor i Følge denne Lære lige saa meningsløs som den fattige at være misfornøjet med, at han ikke er rig, som det er meningsløst af en rødhåret at være misfornøjet med, at han ikke er sortkrolet eller besat med Negerkrus.

Fra min Barndom mindes jeg f. Eks. en meget velhavende Mand, hvis Erhverv var at eje store Fattighusepæner paa Nørrebro; han var oprindelig Muremester, men havde i Tide givet sig til at spekulere i Grundvægstilgning. Han tjente mægtige Penge ved stigende Huslejer, som han usentimentalt gennemtrumfede over for sine Lejere, hvoriblandt adskillige Enker med Børn, der skulde leve af 15 Kr. om Ugen, og som maatte aflevere omrent to Ugers Løn pr. Maaned til Husejeren. Skulde der virkelig ikke være nogen Sammenhæng mellem denne Mands Rigdom og Enkernes Fattigdom? Skyldes den rige Mands store Indtægt helt igennem hans værdifulde Indsats i Samfundsproduktionen og aldeles ikke fattige Arbejders Slid og Slæb?

Nu kan man sige: Lad os bryde os Pokker om, hvad Kapitalisternes Forsvarere siger; vi er nu under alle Omstændigheder bestemt paa at bekæmpe den Ulighed i denne Verden, som giver sig til Kende i de store Forskelle mellem Hensyn til Indtægt og Formue. Vi vil udnytte de Midler, vi har faaet i Hænde — baade politiske, faglige, kooperative og kulturelle Midler — til at gennemtvinge dette Formaal, efter den gamle romerske Formel: *flatus justus percat mundus* (uden Retfærdighed, selv om Verden skulde gaa tilgrunde derved). Og ud fra denne Tankegang har jeg hørt Førere for Underklassen sige til deres Folk: Læs ikke de Bøger eller Aviser, som taler Ka-

pitalistklassens Sag, det kan kun bringe Tvivl ind i Hjærterne og Gift i Sindene; og nogen Nytte til er det ikke, da vi jo gaar vor Vej fremad, hvad Kapitalens Advokater end siger.

Et saadant Standpunkt lader sig naturligvis ikke almenføre i Nutiden. Saa længe de kapitalistiske Paastande og Læresætninger kun stod i de nationale økonomiske Lærebøger eller doceredes ved Universitetet, var det saare let at læse Tabu derover, og Kapitalistpresens uforskammede Omtale af Arbejderklassen og dens Krav kunde naturligvis umulig paakaide en saglig Drøftelse af Erhvervslivets Grundproblemer.

Men dette ligger væsentlig anderledes nu. Dagbladene fyldes hver Dag med Nationaløkonomi, der udarbejdes af Pjece og Bøger; Tryksager af enhver Art er overmaade let tilgængelige for enhver, ja ofte uddelte de endda gratis. Kort sagt Folk kan simpelthen ikke undgaa hvert Øjeblik at støde paa kapitalistiske Forsvarstaler, tilpasset efter Nutidens Ønske om Klarhed, Kortfattet og Forstaaelighed, og bygget op over saa sandsynlige og tilsyneladende strengt saglige Argumenter som vel muligt. Alene af den Grund er det nødvendigt at tage Spørgsmaalet om Kapitalistens Rolle i Nutidens økonomiske Liv op til Under søgelse saa ofte og saa indgaaende som muligt. Indenfor Arbejdernes Oplysnings Forbund er man da ogsaa klar over, at der maa arbejdes energisk paa at hindre, at det literære Marked helt erobres af Kapitalisternes Advokater.

Men desuden ligger Forholdet jo saaledes, at Tanken om at realisere et Samfund baseret paa større Lighed og mere Solidaritet mellem Menneskene, ikke mere er en Utopi; de socialistiske Partier, Arbejderpartierne i adskillige Kulturstater staa meget nær ved det Tidspunkt, da den fulde Regeringsmagt tilfalder dem og dermed den Opgave at realisere, hvad Menigmand har drømt om. Ja faktisk staa de midt i dette positive Opbygningsarbejde, saasandt de i mangfoldige Kommuner besidder den udoevende Magt, mange Steder har Indflydelse paa Statsmagten, har opbygget størstillede kooperative Foretagender — kort sagt det praktiske Arbejde med at fortrænge Kapitalismen er alt i fuld Gang.

Men navnlig dette, at Arbejderpartierne en Dag i en ikke fjær Fremtid staa med den fulde Regeringsmagts vældige Apparat i sin Haand, er af saa uhyre Betydning, at man ikke hyppig nok kan søge at gøre sig klart, hvad det er man indlader sig paa. De Befolkningsklasser, der paatager sig at nedkæmpe den kapitalistiske Aand og indordne den under en eller anden Form for Fællesarbejde, staa billedlig talt som en Ingeniør, der vil tøjle Fossernes vældige Naturkraft og lede dem i den Retning han ønsker og saadan at de tjener hans Formaal. Men regner han galt, er der en eneste væsentlig Konstruktionsfejl i hans Bygning, da risikører han at Naturkræfterne tager Magten fra ham og river ham og hans Værk med sig i Dybet.

Paa samme Maade kan det gaa Arbejderpartierne, hvis de giver sig til at administrere Samfundsproduktionen, uden at være helt igennem fortrolig med de kapitalistiske Kræfters inderste Natur. Hvis det virkelig var saadan, at Kapitalistklassens Rigdomme ikke stammer fra Udbytning, men kun er den samfundsmæssig nødven-

dige og rimelige Betaling for hvad den yder, og hvis den kun vil yde sin Indsats under den Betingelse, at den hører slige Rigdomme, da er det aabenbart at Arbejderpartiers Agitation og Politik rammer ved Siden af. Og kan man ikke vække det økonomiske Initiativ eller kalde det administrative Talent frem uden ved at love det Guld og grønne Skove, da vil det være vanskeligt for disse Partier at svare til de Forventninger, der stilles til dem.

Derfor synes det mig nyttigt at prøve paa nærmere at undersøge Kapitalisten (ikke Kapitalismen) og finde ud af, hvad Stot han er af. Holder han den Vægtfylde han selv giver det Udseende af? Er hans Betydning saa eminent, og han saa værdifuld, som han selv fortæller os? Eller er han blot et almindeligt Menneske, der er kommet til at gro paa ualmindelig gunstig Jordbund og derfor har antaget større Dimensioner end normalt — og som yderligere ved at lade sig fremstille i gunstig Belysning synes større end han virkeligt er.

Det er selvfølgelig ikke muligt at bringe fuld Rede paa dette ad litterar Vej; det endelige Bevis paa, at Kapitalisten i Virkeligheden ikke er af overnaturlig Format, kan kun tilvejebringes gennem en praktisk Nedkæmping af ham; den Arrogance og Dyrkelse af Uligheden, der plager Menneskene som en Forbandelse, kan kun udrøddes ved at borttage Aarsagerne dertil. Men det skulde dog være muligt paa Grundlag af de Erfaringer vi besidder om moderne Samfundsliv at fortælle noget om, hvad Kapitalisten i Virkeligheden giver os, og hvad han faar og tager.

Knud Korst.

Hvorfor er jeg Socialdemokrat?

Fordi

Socialdemokratiet i Modsætning til de øvrige Partier vil løse Fattigdomsspørgsmaalet ad den eneste mulige Vej, nemlig ved at Samfundet overtager alle Produktionsmidlerne og saaledes virker regulerende paa Produktionen, saa der ikke som nu kan opføres store Kapitaler paa Enkeltmands Haand;

fordi

Socialdemokratiet er det eneste Parti, der ikke fordrer Pligter uden samtidig at give Rettigheder, saavel i politisk som i social Henseende;

fordi

Socialdemokratiet er det eneste Parti, der vil have Stands- og dermed Klasseforskel bortryddet;

fordi

Socialdemokratiet vil indføre lige Ret for alle og dermed fjærne al Uretfærdighed, og

fordi

Socialdemokratiet vil, at færsk Jord skal dyrkes af færøske Arbejdere, medens de nuværende Tilstande driver Arbejdernes Børn ud af Landet for at tjene deres Brod paa fremmede Steder. Vil Du det samme som Socialdemokratiet, saa bliv Socialdemokrat!

Givt ud af socialdemokratiskum felegum.
Bladstýrari: M. S. Viðstein.
Prentsmíðja «Föröya Social-Demokrates, Tórshavn.